

Votre Programme Matmidim – CHIOUR GUIMEL

Parashat Vayéra – du 1 au 5 Novembre 2020

בס"ד



Matmidim

Programme d'étude Mondial

Sujet de la semaine :

Choméa Kéoné

Cette semaine, le sujet d'étude porte sur **Choméa Kéoné**, c'est-à-dire la possibilité de valider une écoute comme si elle avait été prononcée par celui qui l'entend, et ainsi se rendre quitte d'une parole de Mitsva à prononcer (comme une Brah'a ou la lecture de la Torah etc...) sans la dire soi-même.

Nous nous pencherons tout d'abord sur la source de ce Din dans la Guemarra de Souka (38).

Puis nous étudierons à travers les Richonim et la Guemarra dans Brahot (21b) à quel point la Chmia (l'écoute) peut être considérée comme une parole, par exemple lorsqu'il serait question de constituer une interruption dans la Tephila à cause de cette écoute.

Nous travaillerons enfin sur l'opposition entre le Beit Halevi et le Hazon Ich sur le fonctionnement de Choméa Kéoné, avec des incidences Halah'a comme se rendre quitte d'une Brah'a lorsque l'on n'est pas apte soi-même à la dire, se rendre quitte de la Meguila alors que l'on ne lit pas dans un parchemin ou encore se rendre quitte de Tephila lorsqu'on ressent le besoin d'aller aux toilettes etc...

Bon Limoud sur Matmidim !

Tephila avant le Limoud

יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שלא יאָרע דבר תקלה על ידי, ולא אכשל בדבר הלכה, וישמחו בי חברי, שלא אמר על טמא טהור ולא על טהור טמא, ולא על מתר אסור ולא על אסור מתר, ולא ינשלו חברי בדבר הלכה ואשמח בהם. כי יי יתן חכמה מפיו דעת ותבונה. גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך.

Tephila après le Limoud

מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ יי אלהינו ואלהי אבותינו, ששמת חלקי מיושבי בית המדרש. ולא שמת חלקי מיושבי קרנות. שאני משפכים והם משפכים לדברי תורה והם משפכים לדברים בטלים. אני עמל והם עמלים. אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר. אני רץ והם רצים. אני רץ לחיי העולם הבא, והם רצים לבאר שחת. שנאמר ואתה אלהים תורדם לבאר שחת. אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם, ואני אבטח בך.

Programme du Dimanche

1. La source de Choméa Kéoné

La source de Choméa Kéoné se trouve dans la Guemarra de Souka 38b. Afin de mieux la comprendre il faudra commencer depuis la Mishna au Amoud Aleph (38a), mais comme cette partie de la Guemarra n'a pas d'incidence sur notre problématique on pourra se suffire de la survoler.

Afin de faciliter les Lomdim, nous proposons quelques explications en préambule.

1. Mishna : le Minhag au départ dans la récitation du Hallel était que le H'azan lisait à haute voix et le Kahal écoutait en silence pour se rendre quitte.
2. Certains passages du Hallel sont répétés. Ils concernent ceux tirés du Tehilim 118, dont une partie de ses versets sont doublés (cf. Rachi) et l'autre est écrite simplement. C'est cette dernière qui est doublée par ceux qui récitent le Hallel.

גמרא סוכה ל"ח

לולב הגזול פרק שלישי סוכה .לח.

שמבימו הולך לקראת חכם ונוטל לולב קודם שיאכל אכל הכא קתני מי שבא דרך וכשיכנס בנימו ונוטל לולב משמע ימתין אם יראה שהרי יש לו שהות כל היום: **דלמא מלוה לאפסוקי.** שמה ישכח ויפגע: **אלא אמר ר' ירמיה לעולם.** כי איטריין רב ספרא לשנויי משום קושיא קמייתא איטריין: **חותני מקרין אפוס.** כך היו נוהגין אחד קורא את ההלל ומוציא את הרבים ואם היה עבד או אשה או קטן הואיל ואין מחויב בדבר אין מוציא את המחויב מידי חובתו הלכך עונה אחריו כל מה שהוא אומר: **וסבא לו מאירה.** שלא למד ואם למד תבא לו מאירה שמבזה את קונו לעשות שלוחים כאלה: **אלא אמר ר' ירמיה** על כל דבר שהוא אומר והכי קתני לה במסכת סוטה (דף נ:): **כילד אמרו ישראל שירה בים כגדול המקרא את ההלל והם עונין אחריו הללויה משה אמר אשירה לה' והם אומרים אשירה לה' משה אמר כי גאה גאה והם אומרים אשירה לה' אלמא דעל כל דבר ודבר קאמר דעונין הללויה: **לעולם.** כל פסוק ופסוק ונהגו כן מפני שיש פרשה שכולה כפולה הדוד תחלה וסוף יאמר נא שלשה פעמים קראתי יה ענני במרחב יה ה' לי ה' לי טוב לחסות טוב לחסות סביוני סביוני דחה דחיתי ויהי לי ישועה קול רנה וישועה ימין ה' ימין ה' לא אמות ולמות לא נתני פתחו לי שערי זה השער וגו' אכל מאודך ולמטה אינו (כופל) והיינו דאמרין לקמן (דף נט.) מוסיקי לכפול מאודך ולמטה: **גבו באמת אמרו.** כל באמת הלכה היא ואין חולק בדבר: **בן מברך לאביו.** ברכות המזון משהגיע לחינוך דחייב מדרבנן ובמסכת ברכות פרק מי שמתו (דף כ:): מוקים לה כגון שלא אכל אביו אלא חזית או כבינה דהוי שיעורא דרבנן דמדאורייתא לא מיחייב עד לשבע דכתיב ואכלת ושבעת וברכת הלכך אחי מדרבנן ומפיק מדרבנן: **שאשמו ובניו מברכין לו.** דודאי מחמת שלא למד הוא:**

מי שרי: מתני'. מי שהיה עבד או אשה או קטן מקרין אותו עונה אחריהן מה שהן אומרים ותבא לו מאירה אם היה גדול מקרא אותו עונה אחריו הללויה (דף נט.) מוקים שנהגו לכפול יכפול לפשוט יפשוט לברך יברך יחבל כמנהג המדינה: **גבו' ת"ר** רבאמא אמרו בן מברך לאביו ועבד מברך לרבו ואשה מברכת לבעלה אבל אמרו חכמים תבא מאירה לאדם שאשתו ובניו מברכין לו אמר רבא הלכתא

ואף הן היו באותו הגם אכל כאן לא על הגם אמור: **וירמיה' לו מאירה.** שלא למד ואם למד תבא לו מאירה שמבזה את קונו לעשות שלוחים כאלה: **אלא אמר ר' ירמיה** על כל דבר שהוא אומר והכי קתני לה במסכת סוטה (דף נ:): **כילד אמרו ישראל שירה בים כגדול המקרא את ההלל והם עונין אחריו הללויה משה אמר אשירה לה' והם אומרים אשירה לה' משה אמר כי גאה גאה והם אומרים אשירה לה' אלמא דעל כל דבר ודבר קאמר דעונין הללויה: **לעולם.** כל פסוק ופסוק ונהגו כן מפני שיש פרשה שכולה כפולה הדוד תחלה וסוף יאמר נא שלשה פעמים קראתי יה ענני במרחב יה ה' לי ה' לי טוב לחסות טוב לחסות סביוני סביוני דחה דחיתי ויהי לי ישועה קול רנה וישועה ימין ה' ימין ה' לא אמות ולמות לא נתני פתחו לי שערי זה השער וגו' אכל מאודך ולמטה אינו (כופל) והיינו דאמרין לקמן (דף נט.) מוסיקי לכפול מאודך ולמטה: **גבו באמת אמרו.** כל באמת הלכה היא ואין חולק בדבר: **בן מברך לאביו.** ברכות המזון משהגיע לחינוך דחייב מדרבנן ובמסכת ברכות פרק מי שמתו (דף כ:): מוקים לה כגון שלא אכל אביו אלא חזית או כבינה דהוי שיעורא דרבנן דמדאורייתא לא מיחייב עד לשבע דכתיב ואכלת ושבעת וברכת הלכך אחי מדרבנן ומפיק מדרבנן: **שאשמו ובניו מברכין לו.** דודאי מחמת שלא למד הוא:**

ואף הן היו באותו הגם אכל כאן לא על הגם אמור: **וירמיה' לו מאירה.** שלא למד ואם למד תבא לו מאירה שמבזה את קונו לעשות שלוחים כאלה: **אלא אמר ר' ירמיה** על כל דבר שהוא אומר והכי קתני לה במסכת סוטה (דף נ:): **כילד אמרו ישראל שירה בים כגדול המקרא את ההלל והם עונין אחריו הללויה משה אמר אשירה לה' והם אומרים אשירה לה' משה אמר כי גאה גאה והם אומרים אשירה לה' אלמא דעל כל דבר ודבר קאמר דעונין הללויה: **לעולם.** כל פסוק ופסוק ונהגו כן מפני שיש פרשה שכולה כפולה הדוד תחלה וסוף יאמר נא שלשה פעמים קראתי יה ענני במרחב יה ה' לי ה' לי טוב לחסות טוב לחסות סביוני סביוני דחה דחיתי ויהי לי ישועה קול רנה וישועה ימין ה' ימין ה' לא אמות ולמות לא נתני פתחו לי שערי זה השער וגו' אכל מאודך ולמטה אינו (כופל) והיינו דאמרין לקמן (דף נט.) מוסיקי לכפול מאודך ולמטה: **גבו באמת אמרו.** כל באמת הלכה היא ואין חולק בדבר: **בן מברך לאביו.** ברכות המזון משהגיע לחינוך דחייב מדרבנן ובמסכת ברכות פרק מי שמתו (דף כ:): מוקים לה כגון שלא אכל אביו אלא חזית או כבינה דהוי שיעורא דרבנן דמדאורייתא לא מיחייב עד לשבע דכתיב ואכלת ושבעת וברכת הלכך אחי מדרבנן ומפיק מדרבנן: **שאשמו ובניו מברכין לו.** דודאי מחמת שלא למד הוא:**

ואף הן היו באותו הגם אכל כאן לא על הגם אמור: **וירמיה' לו מאירה.** שלא למד ואם למד תבא לו מאירה שמבזה את קונו לעשות שלוחים כאלה: **אלא אמר ר' ירמיה** על כל דבר שהוא אומר והכי קתני לה במסכת סוטה (דף נ:): **כילד אמרו ישראל שירה בים כגדול המקרא את ההלל והם עונין אחריו הללויה משה אמר אשירה לה' והם אומרים אשירה לה' משה אמר כי גאה גאה והם אומרים אשירה לה' אלמא דעל כל דבר ודבר קאמר דעונין הללויה: **לעולם.** כל פסוק ופסוק ונהגו כן מפני שיש פרשה שכולה כפולה הדוד תחלה וסוף יאמר נא שלשה פעמים קראתי יה ענני במרחב יה ה' לי ה' לי טוב לחסות טוב לחסות סביוני סביוני דחה דחיתי ויהי לי ישועה קול רנה וישועה ימין ה' ימין ה' לא אמות ולמות לא נתני פתחו לי שערי זה השער וגו' אכל מאודך ולמטה אינו (כופל) והיינו דאמרין לקמן (דף נט.) מוסיקי לכפול מאודך ולמטה: **גבו באמת אמרו.** כל באמת הלכה היא ואין חולק בדבר: **בן מברך לאביו.** ברכות המזון משהגיע לחינוך דחייב מדרבנן ובמסכת ברכות פרק מי שמתו (דף כ:): מוקים לה כגון שלא אכל אביו אלא חזית או כבינה דהוי שיעורא דרבנן דמדאורייתא לא מיחייב עד לשבע דכתיב ואכלת ושבעת וברכת הלכך אחי מדרבנן ומפיק מדרבנן: **שאשמו ובניו מברכין לו.** דודאי מחמת שלא למד הוא:**

ואף הן היו באותו הגם אכל כאן לא על הגם אמור: **וירמיה' לו מאירה.** שלא למד ואם למד תבא לו מאירה שמבזה את קונו לעשות שלוחים כאלה: **אלא אמר ר' ירמיה** על כל דבר שהוא אומר והכי קתני לה במסכת סוטה (דף נ:): **כילד אמרו ישראל שירה בים כגדול המקרא את ההלל והם עונין אחריו הללויה משה אמר אשירה לה' והם אומרים אשירה לה' משה אמר כי גאה גאה והם אומרים אשירה לה' אלמא דעל כל דבר ודבר קאמר דעונין הללויה: **לעולם.** כל פסוק ופסוק ונהגו כן מפני שיש פרשה שכולה כפולה הדוד תחלה וסוף יאמר נא שלשה פעמים קראתי יה ענני במרחב יה ה' לי ה' לי טוב לחסות טוב לחסות סביוני סביוני דחה דחיתי ויהי לי ישועה קול רנה וישועה ימין ה' ימין ה' לא אמות ולמות לא נתני פתחו לי שערי זה השער וגו' אכל מאודך ולמטה אינו (כופל) והיינו דאמרין לקמן (דף נט.) מוסיקי לכפול מאודך ולמטה: **גבו באמת אמרו.** כל באמת הלכה היא ואין חולק בדבר: **בן מברך לאביו.** ברכות המזון משהגיע לחינוך דחייב מדרבנן ובמסכת ברכות פרק מי שמתו (דף כ:): מוקים לה כגון שלא אכל אביו אלא חזית או כבינה דהוי שיעורא דרבנן דמדאורייתא לא מיחייב עד לשבע דכתיב ואכלת ושבעת וברכת הלכך אחי מדרבנן ומפיק מדרבנן: **שאשמו ובניו מברכין לו.** דודאי מחמת שלא למד הוא:**

Programme du Lundi

גמרא ברכות כא:

תוס' ד"ה עד שלא יגיע וכו' (ברכות כא
[...]

מי שמתו פרק שלישי ברכות כא:

בה אימא לא צריכא אמר רב הונא הנכנס לבית הכנסת ומצא צבור שמתפללין *אם יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע ש"ץ למודים יתפלל ואם לאו אל יתפלל ריב"ל אמר *אם יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע ש"ץ לקדושה יתפלל ואם לאו אל יתפלל במאי קא מפלגי מר סבר יחיד אומר קדושה ומר סבר אין יחיד אומר קדושה *וכן אמר רב אדא בר אבהו

הכא וכתב רש"י נסוכה פרק לולב הגזול (דף לח:) דאדם המתפלל ושמע מפי החזן קדיש או קדושה אינו יכול להפסיק ולענות עם הצבור אלא ישתוק וימתין מעט דשומע כעונה וי"ל דלכתחלה אין לעשות כן דענייה חשיבא טפי הדור מנזה. ור"ת ור"י היו אומרים דאדרבה אי שומע כעונה הוי הפסקה אס שותק. ומ"מ נהגו העם לשתוק ולשמע וגדול המנהג.

Peut-on conclure que la chmia construit une Amira complètement ?

- Etudier :

תוס' ד"ה עד שמע ולא ענה יצא et **רש"י** ד"ה הוא אומר ברוך.

Quelle est la contradiction apportée à la preuve de Tosfot ? Comment Rachi répondra au problème de Hefseq au milieu de la Tephila ?

- Etudier aussi la réponse apportée par le **Ritva** :

☺ **חידושי הריטב"א** (מסכת סוכה דף לח)

הוא אומר ברוך הבא והם אומרים בשם ה'. פי' ואנו יוצאין בשמיעת ברוך הבא מפיו. מכאן שאם שמע ולא ענה יצא. כי הא דלא ענה לאותו דבר עצמו ולא ראש הפרק, וכן הלכה שבכל דבר שיוצא על ידי אחרים שיש לו לענות אמן או דבר אחר אם שמע ולא ענה כלל [יצא] כדאמרינן בעו מיניה מרבי אמי וכו', מיהו דוקא בשראוי לענות אבל אם אינו ראוי לענות כגון שאינו נקי או שמתפלל ואינו רשאי להפסיק אינו יוצא בשמיעה, ולפיכך אמרו במי שנכנס לבית הכנסת ומצא צבור מתפללין שאם אינו יכול להתחיל ולגמור תפלתו עד שלא יגיע ש"ץ לקדושה לא יתחיל כדי שיאמר קדושה עם הצבור ולא סגי ליה שישתוק בתוך תפלתו מכיון שאינו רשאי לענות, [ואין זו ראי' דאע"ג דשומע כעונה אפילו הכי עונה עדיף טפי ומצוה מן המובחר, ומי שעומד בתפלתו והגיע ש"ץ לקדושה אע"פ שאינו רשאי לענות] מ"מ יש לו לשתוק ולשמע כדברי הגאונים ז"ל אע"פ שאינו רשאי לענות יוצא בכך וכן דעת רבותי ז"ל, אבל גדול מגדולי הדור אומר שאין לו לשתוק שאם כן למה אמרו שלא יתחיל בתפלתו יתחיל וישתוק ובהכי סגי ליה שהרי שומע כעונה, וממה שכתבתי יש לדון שאין בזה שום קושיא וכן דנתי לפני רבותי נ"ר

- Voir l'avis du **Ran** :

☺ **ר"ן על הרי"ף** (סוכה, דף יט)

וכתב רש"י ז"ל דמכאן למתפללין בצבור וש"ץ אומר קדושה או יהא שמיה רבא שישתקו מתפלתן וישמעו והרי הן כעובין ולכשיגמור הקדושה יחזרו לתפלתן וכן יסד הרב יהודאי גאון ז"ל בה"ג והקשו עליו מדאמרינן בפ' מי שמתו [דף כא ב] הנכנס לבהכ"נ ומצא צבור שמתפללים אם יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע ש"ץ לקדוש' או

למודים יתפלל ואם לאו אל יתפלל ואם איתא יתפלל כדרכו וכשיגיע ש"צ לקדוש' ולמודים ישתוק אלא ודאי אם היה שותק כיון ששומע כעונה הוה מפסיק תפלתו ואין זו ראייה דאע"ג דשומע כעונה אפ"ה עונה עדיף טפי ומצוה מן המובחר ובהכי נמי מידחי מה שרצו להביא ראייה מההיא דאמרינן [הכא] דשמע ולא ענה יצא היינו דוקא בשראוי לענות אבל אם אינו [יכול] לענות כגון שאינו בקי [נ"ל דצ"ל נקי במקום בקי, וכן גרסת הריטב"א לקמן] או שמתפלל ואינו רשאי להפסיק אינו יוצא בשמיעה ולפיכך אמרו דמי שנכנס לבהכ"נ ומצא צבור שמתפללין שאם אינו יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע ש"צ לקדושה אל יתפלל כדי שיאמר קדוש' עם הצבור ולא סגי ליה שישתוק בתוך תפלתו כיון שאינו רשאי לענות ולאו ראייה היא כדאמרן דאע"ג דשמע ולא ענה יצא אפ"ה מצוה מן המובחר לענות ופירוש דברי רש"י ז"ל עיקר.

- Psak Halah'a :

טור אורח חיים הלכות תפילה סימן קד

אינו פוסק לאמן יהא שמיה רבא וכו' ולא לקדושה וקדיש וכתב ר"ח שישתוק ויכוין למה שאומר ש"צ ויהא כעונה וכן פירש"י בשם ה"ג אבל ר"ת ור"י כתבו שאין לו לשתוק דכיון דשומע כעונה הוה ליה הפסק וכו"כ הגאונים

בית יוסף שם

[...] וה"ר יונה (יג: ד"ה ויש) והרא"ש (סי' יח) כתבו מחלוקת זו בפרק מי שמתו ולא הכריעו ובסוף דבריו כתב ה"ר יונה ודבר שתלוי בעמודי עולם אין לנו כח להכריע ביניהם ודעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד ובלבד שיכוין לבו לשמים. והתוספות כתבו בפרק מי שמתו (שם) ונהגו העולם לשתוק ולשמוע וגדול המנהג וגם הר"ן כתב בסוף פרק לולב הגזול (יט: ד"ה וכתב) שדברי רש"י עיקר וכן הלכה

שולחן ערוך שם סעיף ז

אינו פוסק לא לקדיש ולא לקדושה אלא ישתוק ויכוין למה שאומר ש"צ ויהא כעונה

Programme du Mardi

2. La h'akira entre le Beth Halevi et le Hazon Ich

Le Beth Halevi et le Hazon Ich ont apporté deux façons de comprendre le fonctionnement de Choméa Kéoné. Est-ce que le fait d'écouter permet de créer une sorte de parole, mais qui aurait des propriétés différentes d'une parole classique, ou bien c'est la connexion entre celui qui prononce et celui qui écoute qui permet d'associer ce qui est dit à la Mitsva de celui qui écoute (comme une sorte de Chlih'out). (Nous rapporterons le Beth Halevi à travers l'analyse du Kéhilot Yaakov ci-après).

Afin de pouvoir étudier ce qu'ils ont écrit, on se penchera d'abord sur les sources suivantes.

*משנה מגילה דף כד

המפטיר בנביא הוא פורס על שמע והוא עובר לפני התיבה והוא נושא את כפיו

תמהו האחרונים, הא פשיטא דנושא את כפיו ככל הכהנים, ומאי מעליותא דידיה? ותירץ הטורי אבן, דנ"מ לבית כנסת שכולם כהנים, דדינא הוא דאי אשתייר בי עשרה, מקצת עולין לדוכן, ומקצתן עונין אמן, וקמ"ל מתני' דהמפטיר בנביא יהא מן העולין, ולא מן העונין אמן. ובבית הלוי על התורה [בסוף ספר בראשית] כתב, די"ל דהוא דומיא דשאר דיני דמתניתין, דמוציא את הרבים ידי חובתן, והכא נמי, מוציא את הכהנים בנשיאות כפים. ודחה פירוש זה, משום דאין דין שומע כעונה בנשיאות כפים, משום שצריך לאמרה בקול רם, והיוצא בשמיעה כאילו אומרה בלחש, וכדלקמן.

*משנה פסחים דף צט:

ערב פסחים ^(א) סמוך למנחה לא יאכל
אדם יעד שתחשך יאפילו
עני שבישראל לא יאכל עד שיסב יולא
יפחתו לו מארבע כוסות של יין ואפילו מן
התמחוי: **גמ'** מאי איריא ערבי פסחים אפי'

*תוספות שם ד"ה לא יפחתו וכו'

א יפחתו לו מארבע כוסות. ממוך הלשון משמע קצת שאין נותנין לבניו ולבני ביתו כי אם לעצמו והוא מוציא את כולם בשלו וסברא הוא דמאי שנא ארבע כוסות מקידוש דכל השנה שאחד מוציא את כולם ומיהו גם בקידוש שמא היה לכל אחד כוס כדמשמע לקמן

ובסוף דבריהם כתבו שנראה להחמיר ולהצריך ד' כוסות לכל אחד

Programme du Mercredi

חז"א סימן כט (אות א' וב')

א) הא דאמרינן שומע כעונה, אי פירושו שיואל צמעשה השמיטה לחוד, או שמתיהם אליו גם הדיבור של הנהגות, ע"י שמיטה, ויואל יד"ח צשיחוף, השמיטה, והדיבור, של חצרו. נראה מדבטין טעמא להא דילא מוליא, משום דכל ישראל ערצין, והנך חינו מוליא בצרכת הנהגין, כשילא, דה"ע דשומע כמדבר חינו חנא כששומע צרכה ודיבור של מלוא, כגון השומע ק"ש מפי חצרו, שלולא מלות הקריאה, הרי הוא רק קורא צתורה, וכשיואל צה יד"ח העשה של מלות ק"ש, נתוסף צקריאתה שם קריאת מלוא, והלך כשילא כצ, והוא קורא להוליא חצרו, ל"ל דע"י שחצרו יולא צה יד"ח, יחול על קריאתו שם קריאת מלוא, וכיון שאין חצרו יולא עד שחבי קריאת מלוא, ואיננה קריאת מלוא עד שחמר שיואל צה השומע יד"ח, נמלא שדין שומע כעונה שהדשה תורה הוא המכין את השמיטה והדיבור הרחוק לדין שומע כעונה, ואותה השמיטה ששמע אם לא היה דין שומע כעונה, אותה השמיטה צאמת חונה ראוייה לדין שומע כעונה ולא נאמרה עליה דין שומע כעונה ולא נאמר דין זה חלא מכח הערבות של האחד על חצרו, והנך מתאחדים השומע והמשמיע ומשתתף השמיטה והדיבור להיות מלוא שנמה, חבל לולא הערבות חין כאן שיחוף ציניהם, והו"ל כשומע שמיטה שאיננה של מלוא, אחרי שכל שמיטה לריכה הכנה מקדם, מכח דין שומע כעונה, לתקנה שחבי ראוי לדין זה, וכאמור,

[...]

ג) וכיון שענין שומע כעונה הוא התאחדות השומע והמשמיע זה צדיבור וזה צשמיטה עד שמתיהם גם הדיבור למלות השומע, לכן, חף צמלות שאינו יולא צדיבור כל דהו חלא שצריך תנאים צדיבורי, מ"מ יולא צשמיטה, כמו, למ"ד לא השמיט לאזניו לא ילא, ומכל מקום יולא צשמיטה, ואם השמיטה היתה נחשבת כאחד

ממיני דיבור, חכתי הוי כדיבור בלחש שלא השמייע לאזנו, אלא
שדיבור המשמייע מהני נ"י לדידי, וכן כששומע מגינה, שאם היחה
השמייעה כדיבור, חכתי הוי קראה על פה, ולא ילא, אלא שכל
קריאת המשמייע הוי כדידי, ונראה, דזהו שנסחפקו צתו, פסחים
ל"ע ב', ד"ה לא יפחות, שיהא לריך כוס לכל השומעים, דה"ע
דנהי דשומע כמדצר מ"מ לא הוי עג הכוס, ומיהו למאי דקיי"ל
שא"ל כוס לכל אחד, ע"כ ה"ע דדיבור המשמייע הנשלם בכל
תנאי המלוא, כדידי דמיא, וכן רהיה צב"י שו"ת בית שלמה סי' י"ז
עיי"ש, ולפי האמור יש לעיין צמ"כ צב"י להגרי"ד זל"ל הגהצ"ד
צריסק, שאין דין שומע כעונה בצרכה כהנים משום דלריך קול
רס, ולפי האמור כיון שגלמו תנאי הדיבור צמשיע סגי ל"י נשומע,
ונראה דצרכה כהנים עיקרה, הדיבור, שהוא שזה צגדרו צין
צקול נמוך וצין צקול רס, וכשהוא צקול רס אינו אלא כמוסיף עליו
תנאי שהוא חוץ ממנו כתנאי הכוס והמגילה ול"ע, [צקלרה,
כיון דכל שומע, גם הדיבור של המשמייע הוא לעולם הגשמי של
המלוא, עד שיתכן להגדירה צתנאים מיוחדים, כמו שתה"י מתוך
הכתב ועל הכוס וכיו"צ, שפיר יתכן צה גם תנאי של קול רס,
ומנ"ל שוב לחדש שלא יהא צזה דין שומע כעונה] ולפי פ"י זה
צתום' פסחים, נראה שאם שנים מצרכים על כוס אחד, ודאי לא
קיימו מלית על הכוס, וה"ע או שאין יכול ללאת כשהכוס ציד
הצרו, או שאין שנים מצרכין על כוס אחד, וכ"מ צשו"ת רע"א סי'
ז' וע"י צב"י מ"צ ב"י רע"א צצה"ל.

Commencer l'étude suivante du Kehilot Yaakov afin d'alléger le programme de jeudi

Programme du Jeudi

קהילות יעקב ברכות סימן י"ג

מא יעקב ברכות סימן יג קהלות

סימן יג

בענין שומע כעונה

דמעשה המלצה של חזירו פוערתו וכל שאינו מחוייב בדבר אין זה אללו בגדר מעשה מלצה וכן אין השומע נפטר על ידו אלא ח"כ מכיון להוציאו, ודוקא כשהוא קריאה של מלצה אלא האומר [אי מפני שמחוייב בדבר עכשיו או ח"כ שינא מוציא משום דאכתי מקרי מחוייב בדבר מדין ערבות כדפירש"י ז"ל ר"ה כ"ע אי ד"ה חוץ והרא"ש ז"ל פ"ג דברכות סי' י"ג] ולדעת הביב"ל דיונא בהשמיטה עלמה שהשמיטה היא כלאחד ממניי הדיבור, ל"ל דמ"מ מתנאי הדין דשומע כעונה הוא כוונת משמיט להוציא, ושתבה שמיטת קריאה של מלצה ולא בשמיטת קול דברים שאינם מעשה המלצה אלא האומר.

אכן מרן זללה"ה בחזו"ח קמא סי' ז' כתב דמהא דבעינן דוקא כוונת משמיט להוציא, ושיהא הקורא מחוייב בדבר, משמע שנין שומע כעונה הוא שיונא יד"ח בקיום המלצה שעושה חזירו, שמתוך שמתחף בשמיטתו למעשה זו, דין תורה

בספר בית הלוי על התורה בסוף הקונטרס לחנוכה כתב ז"ל מה שאמר חכ"א בצרכה כהנים דכהן אחד יכול לומר צריכ ושאר הכהנים ישמעו ושומע כעונה, הנה אם היה מקום לומר כן, צודאי דהיינו מרווחים בזה לפרש לשון המשנה במ"מ מגילה [דכ"ד] המפטיר צניח כ"ו והוא פורס על שמע והוא נושא את כפיו דלא ידענו פירושה של המשנה בפשיטות דהא כל כהן נושא את כפיו [ועיין בחזו"ח ובתוס' רע"א ז"ל בשם העו"ח מש"כ לפרש בזה] ולפי"ז יוחא דהוא יאמר הפסוקים להוציא שארי הכהנים.

אמנם עיקר הדבר לא נהירא כלל, דשומע כעונה שייך רק בדבר שא"ל בו אלא אמירה לחודא אבל צרכה כהנים דלריך קול רס כאדם האומר לחזרו וכמו דנפק"ל בסוטה דל"ח

הוא דמעשה חזירו הקורא פוערתו, דמתחיים הדיבור של חזירו גם להשומע, וכתב שם דלפי"ז אפשר דגם בצרכה כהנים יונא בשמיטה מכהן חזירו דהא איכא קול רס של חזירו, והוא יונא יד"ח דמעשה חזירו המתחיים גם צעוד, ונשאר צ"ע.

וכתב בחזו"ח סמוכים לזה דאליכ למ"ד לא השמיט לאזנו לא ינא האיך יונא בשמיטה דאס"ד שיסודו משום שהשמיטה הוא כלאחד ממניי הדיבור אכתי אינה אלא כדיבור בלחש שלא השמיט לאזנו, ח"כ שצקריאת חזירו יונא ע"ש, ולדעת הביב"ל יש לגדד דהא דל"י יוסי מעבד שישמיט לאזנו, אין הענין שרריך דוקא שישמע מה שאומר אלא הגדר הוא דלריך שהשמיטה תצטרף לקיום המלצה דאמירה, והכא שהשמיטה עלמה היא קיום המלצה הא נצטרפה השמיטה לקיום המלצה, ויש לפלפל עוד כתב שם סמוכים לזה מהא דשומע קריאת המגילה ינא והרי בעינן דוקא

מקרא דאומר להם וצזה לא שייך שומע כעונה דהרי ענייתו של הכהן השומע הרי אינו נשמע להעם השומעים ולא עדיף הכן כהן השומע מאם ה"י אומר מפורש צפה רק בלחש דלא ינא כ"ו עכ"ל.

ונראה דדעת הביב"ל בענין שומע כעונה הוא שט"ס השמיטה נחשבת כעונה ויונא יד"ח בשמיטה, דלפי זה אכתי ליכא בשמיטה זו קול רס, אבל אם נפרש ענין שומע כעונה דקריאת חזירו פוערתו [היכא דאיהו שומע] הרי שפיר איכא קול רס של חזירו, ומעשה חזירו מועלת לפטור אותו. ובאמת משמע לכאורה כלד השני מהא דבעינן כוונת משמיט להוציא, ומהא דכל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא את הרצים יד"ח, ואס"ד בהשמיטה עלמה מחשבה כאמירה מה לנו בזה שהקורא אינו מכיון להוציאו, ומה שהקורא אינו מחוייב בדבר הלא המדבר אינו אלא סיבה שעל ידו איכא שמיטה, והמלצה מתקיימת בשמיטה, ח"כ

קריאה מחוך הספר, ואי השמיעה הוא
כאחד מעניני הדיבור, והשמיעה עלמה הוא
קריאתה, הרי אין קריאה זו מחוך הספר
אלא צע"פ, אלא ע"כ דמעשה חזירו מהני
בשצילו וחזירו הא קורא מחוך הכתב, ע"ש.
ולדעת הצי"ל יש לאדד דכיון דהשומע שומע
קריאה שבכתב מהשכז גם השמיעה שמיעה
שמחוך הספר ולא כקורא צע"פ ויש לפלפל.

[...]

ג) ונראה ראייה גדולה לכאורה בדברי
החזו"א דדין שומע כעונה הוא

שיולא צמעשה חזירו ולא שהשמיעה עלמה
מהשכז כקריאה, מהא דמבואר בצרכות
דע"ז דכמו לר' יוסי דקסבר קרא ולא השמיע
לאזניו לא ילא אין חרש המדבר ואינו שומע
מוציא את האחרים דכו"ל כאינו מחוייב
בדבר, ה"ג לר"י דקסבר קרא ולא השמיע
לאזניו ילא בדיעבד ולא לכתחילה, ה"ג דאינו
מוציא לאחרים לכתחילה עיי"ש ריש ע"ב
דאמרינן ודלמא ר"י היא ולכתחילה הוא דלא
כו' וצמאסוף אהל תורה ח"א בהשמעות צסם
הגר"מ אטלם ז"ל הקשה דצשלמא לר' יוסי
דלעלמא אין החרש מוציא כו"ל כאינו מחוייב
בדבר ומשו"ה אינו מוציא לאחרים, אבל לר'
יהודה הרי החרש מחוייב בקריאת המגילה
ושפיר ראוי הוא להוציא אחרים ואי משום
דלכתחילה צעינן שישמיע לאזניו הרי זה
השומע [המקיים עכשיו את המלצה] משמיע
לאזניו ומאי איכפת לן [לגבי מלות השומע]

מה שהקורא אינו משמיע לאזנו קריאה זו, והגרא"צ ז"ל וסרמק השיב שם ע"פ המבואר צירושלמי דהשומע השורית אינו מוסיף בקריאת לעז את השומע לעז מטעם דה"ל אינו מחוייב בדבר ואע"פ שבאמת מחוייב הקירא במלות מגילה מ"מ כיון שקריאה זו אינו מעשה המלצה לגבי הקורא אינו מוסיף אחרים משום דלענין להוסיף אחרים צעוק שיבא מעשה מלצה אלל המוסיף, וה"ל כשאלל המוסיף אינו אלל מעשה המלצה של דיעבד ממילא גם אלל זה שיוסף ממנו אינו אלל מלצה של דיעבד עיין שם.

וכל זה מסתבר אי נימא דענין שומע בעונה הוא דמעשה חצירו שעושה צעדו פוערתו כעין ענין שליחות דלפי זה אם אלל העושה אינו כשר אלל דדיעבד, ממילא גם לגבי השומע לא נעשה אלל מלצה של דיעבד, אבל אי נימא דעלם השמיטה הוא קיום המלצה, והא דצעוק שהמוסיף יבא מחוייב בדבר וכן המבואר צירושלמי שכתב אותה קריאה עלמה בגדר מעשה המלצה אלל הקורא, כל זה הוא רק תנאי צדיני

השמיטה דאינו יולא בשמיטה אח"כ הוא שמיטה של מעשה המלצה, לפ"ז הדר קושיא לדוכתה מה איכפת לן מה שאינו כשר אלל הקורא אלל דדיעבד, דבכל דבר שאינו עלם מלצה אלל הכשר מלצה לא איכפת לן להדר על הלכתחילה כעין שכתבו החו"מ נדה דס"ז ע"ב ד"ה כל הראוי לבילה כ"י דאע"פ דגבי בילה צעוק לכתחילה בילה ממש ולא סגי במה שראוי לבילה וכן בשאר דברים [שהוזכר כלל זה דראוי לבילה] שהן מלכות, מ"מ ביאת מים דצעוק ראוי לביאת מים [מדין כל הראוי לבילה] ח"ל לכתחילה להדר שיבא ביאת מים ממש כיון שאין העבילה חכלית המכוון אלל העברה וברי נטהר ע"ש, וה"ל לענין שומע בעונה חס"ד דכל הענין שצריך שכתב מעשה המלצה אלל הקורא אינו אלל בגדר תנאי והכשר להשמיטה שהיא עלמה קיום המלצה לגבי השומע לכאורה לא שייך כלל להקפיד על דין לכתחילה של הקורא וכה"ל דראוי לביאת מים.

ד) ובברכות ד"כ תנן צע"ק מהרהר בלבו
כו' ובגמרא אמר רבינא זאת
אומרי הרהור כדיבור דמי דהו ס"ד לאו
כדיבור למה מהרהר ומקשינן אלא מאי
הרהור כדיבור דמי ויליא צשפחיו [דהא
ממ"ג אתה מחיר לצעל קרי ההרהור שהוא
כדיבור] ומשני כדאשכחן צסיני פ"י אף על
פי שהרהור כדיבור דמי מ"מ לצע"ק לא
נאסר הרהור אלא דיבור ממש כדאשכחן
צסיני שהפרישן מאשה, והתם היה דיבור
ממש. וקשה דהא צמעמד ה"ם לא היה אצל
ישראל אלא שמיעת דיבור והוא לכאורה
כעין הרהור צעלמא וכתבו התוס' ד"ה
כדאשכחן דאע"פ שהיו שותקין מ"מ שומע
כעונה וכ"כ בתוס' ר"י החסיד ז"ל ובתוס'
ברא"ש ז"ל. והנה אם נפרש ענין שומע
כעונה שהשמיטה נחשבת כאחד מסוגי דיבור
ל"ע מ"ש שמיטה מהרהור הא גם ההרהור
כדיבור הוא לרבינא ומ"מ לא נאסר משום
שאניס אלא דברים שצלב לכאורה ה"ג

השמיטה אע"פ שהיא כדיבור מ"מ אינה
אלא כדברים שצלב ועיין מש"כ בזה בתצו"ש
סי' א' ס"ק ס"ט ע"ש היטב [ואולי משום
שהרהור אינו ניכר לאחריו שהוא עוסק
בתורה משא"כ בשומע שניכר לכולם שהוא
עוסק בתורה ע"י שמיטה] אבל אם נאמר
דענין שומע כעונה הוא שמעשה המשמיט
מתחשב גם לגבי השומע כקריאה וכעין ענין
שליחות אפשר להסביר קצת דשפיר נחשבו
הישראל צמעמד ה"ם כקורא בתורה צעלמו
כיון דמתייחס הקריאה לכל הצבור ויש לפלפל.
ועי' תר"י ז"ל שם שיטה אחרת בזה שמפרש
כדאשכחן צסיני מקרא דוכודעתם לבניך
כו' יום אשר עמדת והודעה א"א אלא
כדיבור ואהא אזכר רחמנא שיבה כיום אשר
עמדת שהזהרו מלהיות צע"ק ע"ש וא"כ
אינו כלל מעט שומע כעונה.

[...]

* Enumérer les preuves qui ont été citées dans le Hazon Ich, le Beth Halevi et le Kéhilot Yaakov

* Expliquer le Gueder de Choméa Kéoné d'après les deux avis de la H'akira. Est-ce que la Amira créée par la Chmia est considérée comme si c'est le choméa qui la dit, ou bien comme le 'Oné, ou bien les deux ?

Etudier les Psakim suivants :

משנה ברורה סי' ע"ה סוף ס"ק כ"ט

המכסה נגד הערוה. מותר להרהר בד"ת כשהוא ערוס וא"ל לומר כנגד
ערוה אחרת שנאמר ערות דבר דיבור אסור הרהור מותר ומ"מ אין לו
לשמוע אז ברכה מחזירו לנאת ידי חובה כי א"ל לומר שומע כעונה כיון
שא"ל לו לענות [אחרונים]: (ל) דבראיה תלה. ר"ל אע"פ שהוא נסמוך

ביאור הלכה סימן קד סעיף ז

ויהיה כעונה - עיין במ"ב ועיין בב"י ובד"מ דעצם דין זה אם מותר לשתוק ולשמוע תליא בפלוגתא די"א דכיון
דשומע כעונה הוא כעונה ממש ואסור מטעם הפסק ואעפ"כ הכריע להקל מטעם המנהג. ויש לעיין למנהגינו דס"ל
דאע"ג דשומע כעונה אינו כדבור ממש אם אחד היה צריך לנקביו בשעה שחבירו הוציאו בתפלתו אם יצא ואף
דלענין בעל קרי אסור כשחבירו מוציאו בתפלתו (עי' ברכות כ' ע"ב בתו' ד"ה כדאשכחן בסה"ד) אפשר דבעל קרי
חמיר טפי. ולענין שאר ברכות עיין לעיל בסימן צ"ב במ"ב סק"ו. ועיין בפמ"ג שכתב ג"כ שאלה אחרת כעין זה

רמ"א אורח חיים הלכות קריאת שמע סימן עט ס"א

הגה: ש"ץ המתפלל וצואה בבהכ"נ, או בבית שמתפלל שם, אפילו הוא לאחריו בכל הבית, צריך לשתוק עד
שיוציאנה מאחר שמוציא רבים ידי חובתן ואי אפשר שלא יהא מן הקהל בתוך ד' אמות ד של הצואה (הגהות
מרדכי החדשים פרק תפלת השחר). ועיין לקמן סוף סי' צ' (ועיין לקמן סי' פ"ז בדין צואה בבית)

Bon Limoud sur Matmidim !